

Sygn. akt I ACa 470/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Beata Byszewska (spr.)

Sędziowie: SA Roman Dziczek

SO del. Dagmara Olczak-Dąbrowska

Protokolant: sekr. sądowy Sławomir Mzyk

po rozpoznaniu w dniu 19 września 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora (...)

przeciwko (...) Bank (...) spółce akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 15 grudnia 2016 r., sygn. akt I C 429/16

I. zmienia zaskarżony wyrok częściowo:

- w punktach pierwszym i trzecim w ten sposób, że oddala powództwo i zasądza od Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora (...) (...) na rzecz (...) Bank (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 7217 (siedem tysięcy dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;

- w punkcie czwartym nadając mu treść: „koszty sądowe przejmuję na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie”;

II. zasądza od Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora(...) (...) na rzecz (...) Bank (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 14050 (czternaście tysięcy pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Dagmara Olczak-Dąbrowska Beata Byszewska Roman Dziczek

Sygn. akt I ACa 470/17

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 marca 2016 roku skierowanym przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W. powód Skarb Państwa - Generalny Dyrektor (...) wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym i orzeczenie tym nakazem

aby pozwany (...) Bank (...) S.A. zapłacił na rzecz powoda: Skarbu Państwa reprezentowanego przez Generalnego Dyrektora (...) kwotę 200.000,00 zł wraz z odsetkami ustawowymi od tej kwoty od dnia 20.04.2015 r. do dnia 31.12.2015 r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1.01.2016 r. do dnia zapłaty. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od Pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - (...) kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Nakazem zapłaty wydanym w dniu 22 marca 2016 r. w postępowaniu upominawczym o sygn. akt I Ne 99/16, Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił żądanie pozwu, obciążając pozwanego również kosztami procesu i kosztami zastępstwa procesowego.

Dnia 12 kwietnia 2016 roku pozwany (...) Bank S.A. wniósł sprzeciw od nakazu zapłaty, w którym zaskarżył nakaz w całości i wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych..

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie, z tym że powód podniósł na podstawie art. 58 § 3 k.c. zarzut nieważności postanowienia gwarancji bankowej nr (...), w zakresie postanowienia: „Państwa żądanie zapłaty powinno zostać dostarczone do nas tj. (...) Bank (...) S.A. na adres: (...) - (...) W., al. (...), najpóźniej ostatniego dnia terminu ważności gwarancji” jako sprzecznego z zasadami współzycia społecznego i jednocześnie niemożliwego do spełnienia.

Wyrokiem z dnia 15 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie: zasądził od (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Generalnego Dyrektora (...) kwotę 200.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 28 kwietnia 2015r. do dnia 31 grudnia 2015r oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty, w pozostałym zakresie co do odsetek ustawowych powództwo oddalił, zasądził od (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – (...) kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, nakazał pobrać od (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 10.000 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu, od której pokrycia powód był zwolniony.

Powyższy wyrok zapadł po dokonaniu przez Sąd Okręgowy następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

Dnia 23.06.2014 r. pozwany (...) Bank (...) S.A. w W. (dalej Bank) umową gwarancji bankowej nr (...) (dalej jako „Gwarancja”) nieodwołalnie oraz bezwarunkowo zobowiązał się względem powoda – Skarbu Państwa-Generalnego Dyrektora (...) do wypłaty na jego rzecz sumy gwarancyjnej w kwocie 200.000,00 zł, stanowiącej wadium wpłacone przez wykonawców wspólnie ubiegających się o udzielenie Zamówienia tj. konsorcjanta (...) sp. z o.o. (lidera Konsorcjum) z siedzibą pod adresem ul. (...), (...)-(...) P., konsorcjanta (...) sp. z o.o. z siedzibą pod adresem ul. (...), (...)-(...) K. oraz konsorcjanta (...) S.A. z siedzibą pod adresem (...), (...) S. S. R., M. (łącznie zwanych „Wykonawcą” lub „Konsorcjum”) w postępowaniu o udzieleniu zamówienia publicznego prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego na Zarządzanie Kontraktem w zakresie budowy dwujezdniowej drogi ekspresowej (...), na odcinku C.-J., w tym pełnienie nadzoru nad realizacją robót.

Wskazana suma gwarancyjna miała zostać zapłacona przez Bank - powodowi na pierwsze pisemne żądanie zapłaty złożone przez powoda w terminie ważności Gwarancji, zawierające oświadczenie, że Wykonawca traci wadium ze względu na:

1. wybór jego oferty w Przetargu oraz:

odmówił podpisania przez Wykonawcę umowy w sprawie zamówienia publicznego na warunkach określonych w ofercie, lub nie wniósł wymaganego zabezpieczenia należytego wykonania umowy, lub zawarcie umowy w sprawie zamówienia publicznego stało się niemożliwe z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy, lub

2. w odpowiedzi na wezwanie, o którym mowa w art. 26 ust 3 ustawy Prawo zamówień publicznych z dnia 29.01.2004 r., („p.z.p.”) nie złożył dokumentów lub oświadczeń, o których mowa w art. 25 ust. 1 p.z.p., lub pełnomocnictw oraz nie udowodnił, że wynika to z przyczyn nieleżących po jego stronie.

Pierwotnie termin ważności Gwarancji obejmował okres od dnia 27.06.2014 r. do dnia 26.08.2014 r. Następnie, na zlecenie poszczególnych konsorcjantów ten okres ulegał kilkukrotnemu przedłużeniu aż do dnia 19.04.2015 r.

Dnia 27.06.2014 r. powód dokonał otwarcia ofert złożonych w przetargu. Do oferty Wykonawcy dołączono stosowne pełnomocnictwa, w tym pełnomocnictwo ustanawiające spółkę (...) sp. z o.o. pełnomocnikiem pozostałych konsorcjantów.

Dnia 10.10.2014 r. spółka (...) S.A. przedłożyła powodowi pismo informujące o odwołaniu pełnomocnictwa udzielonego spółce (...) sp. z o.o. Pismem z dnia 14.11.2014 r. podtrzymała oświadczenie o odwołaniu pełnomocnictwa, potwierdzając wolę ubiegania się o udzielenie zamówienia oraz gotowość zawarcia umowy wykonawczej. Lider Konsorcjum spółka (...) sp. z o.o. w dniu 14.11.2014 r. także wyraził gotowość zawarcia i realizacji umowy.

Wobec powyższego w dniu 11.12.2014 r. powód dokonał wyboru oferty wykonawcy na realizację zamówienia.

Dnia 2.02.2015 r. spółka (...) S.A., powołując się na okoliczność wypowiedzenia pełnomocnictwa udzielonego liderowi Konsorcjum oświadczyła, że jej zdaniem, do zawarcia umowy wykonawczej konieczne jest udzielenie odrębnego pełnomocnictwa spółce (...) sp. z o.o. lub obecność przedstawicieli spółki (...) S.A. przy podpisywaniu umowy. Dnia 18.02.2015 r. lider Konsorcjum przedłożył (...) wymaganą umowę Konsorcjum. Termin związania ofertą Wykonawcy został przedłużony do dnia 19.04.2015 r. W dniu 23.02.2015 r. spółka (...) S.A. poinformowała (...) o wypowiedzeniu umowy Konsorcjum.

Dnia 15.04.2015 r. (...) wezwała wszystkich członków Konsorcjum do podpisania umowy na realizację Zamówienia, wyznaczając termin jej zawarcia na dzień 17.04.2015 r. o godz. 13. W odpowiedzi, spółka (...) S.A. wyraziła wolę przedłużenia terminu związania ofertą do dnia 19.05.2015 r. oraz zwróciła się do (...) z prośbą o wyznaczenie terminu zawarcia umowy wykonawczej na dzień 15.05.2015 r.

Powód dnia 16.04.2015 r. wyraził zgodę na przedłużenie terminu związania ofertą oraz zmianę terminu podpisania umowy pod warunkiem złożenia do dnia 17.04.2015 r. do godz. 13. lub zakończenia spotkania wyznaczonego na czynność zawarcia umowy w dniu 17.04.2015 r., oświadczeniem wszystkich członków Konsorcjum o przedłużeniu terminu związania ofertą z jednoczesnym przedłużeniem okresu ważności wadium bądź wniesienia nowego wadium na przedłużony okres związania ofertą Zamawiający uprzedził wszystkich członków Konsorcjum, że brak stawienia któregokolwiek z konsorcjantów lub jego przedstawiciela prawidłowo umocowanego do zawarcia umowy wykonawczej bądź brak oświadczenia o przedłużeniu terminu związania ofertą a w związku z tym brak przedłużenia okresu ważności wadium, zostanie poczytane jako uchylanie się przez Wykonawcę od zawarcia umowy wykonawczej z (...).

W czasie spotkania przedstawicieli Konsorcjum z (...) w dniu 17.04.2015 r. pełnomocnik spółki (...) S.A. odmówił podpisania umowy wykonawczej wskazując, że nie jest umocowany do dokonania takiej czynności.

Wobec braku powodzenia zawarcia umowy wykonawczej przez Konsorcjum, (...) zwróciła się do Banku w celu uzyskania należnej jej kwoty tytułem wadium. Ze względu na brak możliwości bezpośredniego doręczenia żądania zapłaty sumy gwarancyjnej w kwocie 200.000,00 zł w dniu 17.04.2015 r. (dopiero bowiem w tym dniu, po zakończeniu spotkania z przedstawicielami Wykonawcy okazało się, że umowa wykonawcza nie zostanie podpisana) jak również w dniach 18.04.2015 r. oraz 19.04.2015 r. (tj. odpowiednio w sobotę i w niedzielę, kiedy siedziba Banku była nieczynna dla klientów), z ostrożności ww. żądanie złożono u publicznego operatora pocztowego listem poleconym dnia 17.04.2015 r. za pośrednictwem banku powoda (tj. Banku (...), oddział w K.). Następnie dnia 20.04.2015 r. (poniedziałek) żądanie zapłaty wadium z tytułu gwarancji bankowej zostało przedłożone pozwanemu za pośrednictwem banku powoda.

Bank odmówił zapłaty sumy gwarancyjnej na rzecz powoda tłumacząc, że żądanie zapłaty z Gwarancji zostało dostarczone do Banku dnia 20.04.2015 r. a więc, zdaniem pozwanego, po upływie terminu ważności Gwarancji. Powód dnia 15.05.2015 r. skierował do pozwanego przedsądowe wezwanie do zapłaty z Gwarancji, w którym argumentował,

że żądanie zapłaty zostało złożone w okresie ważności Gwarancji, który uległ przedłużeniu stosownie do treści przepisu art. 115 k.c. Pozwany podtrzymał dotychczasowe stanowisko w piśmie z dnia 26.05.2015 r. Do dnia dzisiejszego powód nie otrzymał od pozwanego sumy gwarancyjnej w kwocie 200.000,00 zł.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo w zasługuje na uwzględnienie w części.

Sąd Okręgowy przywołał definicję gwarancji bankowej oraz wskazał, że zgodnie z dominującym w doktrynie i judykaturze poglądem – podzielanym przez Sąd Okręgowy – gwarancja bankowa jest umową zawieraną pomiędzy bankiem (gwarantem) a uprawnionym z gwarancji (beneficjentem). Zawarcie umowy gwarancji następuje poprzez dorozumianą akceptację przez beneficjenta gwarancji listu gwarancyjnego z chwilą jego otrzymania, a najpóźniej z momentem wystosowania przez beneficjenta żądania zapłaty sumy gwarancyjnej

Dalej Sąd Okręgowy wskazał, że zawarcie pomiędzy Skarbem Państwa (Beneficjentem) a (...) Bankiem S.A. (Gwarantem) umowy gwarancji na warunkach określonych w treści dokumentu gwarancyjnego nastąpiło w dniu 23 czerwca 2014 roku, w której to umowie pozwany Bank nieodwołalnie oraz bezwarunkowo zobowiązał się względem Powoda do wypłaty na jego rzecz sumy gwarancyjnej w kwocie 200.000,00 zł, stanowiącej wadium wpłacone przez wykonawców wspólnie ubiegających się o udzielenie Zamówienia publicznego prowadzonego w trybie przetargu nieograniczonego. Nadto podkreślił, że uprawnienie beneficjenta gwarancji „bezwarunkowej” i „na pierwsze żądanie” realizuje się w żądaniu zapłaty sumy gwarancyjnej ze wskazaniem, że okoliczność uprawniająca do takiego żądania wystąpiła, bez konieczności spełnienia dodatkowych przesłanek, w szczególności przedstawiania określonych dowodów (dokumentów). Istotą „nieodwołalności” gwarancji jest jej trwałość skutkująca stabilizacją stosunku gwarancji od momentu zawarcia umowy do chwili upływu terminu jej ważności. Umowa gwarancji bankowej opatrzona wskazanymi klauzulami kreuje abstrakcyjne zobowiązanie banku wobec beneficjenta, niezależne od stosunków wewnętrznych łączących bank z dłużnikiem oraz dłużnika z wierzycielem.

Sąd Okręgowy wskazał także, że oświadczenie woli znajdujące się w gwarancji podlega tłumaczeniu według reguł z art. 65 k.c. Sąd Najwyższy w uchwale siedmiu sędziów z dnia 29 czerwca 1995 roku, III CZP 66/95 (OSNC 1995 Nr 5, poz.168) przyjął na tle tego przepisu tzw. kombinowaną metodę wykładni. Metoda ta obejmuje dwie fazy. W pierwszej fazie uznaje się za wiążący sens oświadczenia woli, w jakim zrozumiała go zarówno osoba składająca, jak i odbierająca to oświadczenie. Decydująca jest zatem rzeczywista wola stron. Podstawę prawną do stosowania w tym wypadku wykładni subiektywnej stanowi przepis art. 65 § 2 k.c., który choć mowa w nim o umowach, odnosi się w istocie do wszystkich oświadczeń woli składanych innej osobie. Gdy okaże się, że strony nie przyjmowały tego samego znaczenia oświadczenia woli, konieczne jest przejście do drugiej, obiektywnej fazy wykładni, w której właściwy dla prawa sens oświadczenia woli ustala się tak, jak adresat sens ten rozumiał i rozumieć powinien. Za wiążące uznać trzeba w tej fazie takie rozumienie oświadczenia woli, które jest wynikiem starannych zabiegów interpretacyjnych adresata. Ustalając znacznie oświadczenia woli należy zacząć od sensu wynikającego z reguł językowych. Przy wykładni oświadczenia woli należy – poza kontekstem językowym – brać pod uwagę także okoliczności złożenia oświadczenia woli, czyli tzw. kontekst sytuacyjny (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 1960 roku, III CR 436/60, OSNPG 1961, Nr 6, poz. 27), cel oświadczenia woli. Także zachowania przejawione przez strony ex post mogą wskazywać na sposób rozumienia oświadczenia woli (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1978 roku, III CRN 151/78, OSNC 1979, Nr 6, poz. 125).

Powód i pozwany nie rozumieli tak samo terminu ważności Gwarancji. Według powoda skoro termin przypadający na dzień 19 kwietnia 2015 roku był dniem wolnym od pracy, to tym samym mając na uwadze treść art. 115 k.c. termin na dokonanie czynności powinien upłynąć następnego dnia tj. 20 kwietnia 2015 roku i odnieść zamierzony skutek. Według pozwanego zaś termin 19 kwietnia 2015 roku był terminem wygaśnięcia zobowiązania Banku do zapłaty sumy gwarancyjnej tj. terminem ustania skutków czynności prawnej, o którym mowa w art. 116 § 2 k.c.

Zdaniem Sądu Okręgowego dostarczenie do Banku żądania wypłaty Gwarancji jest czynnością faktyczną, do której zastosowanie mają przepisy art. 115 k.c. W treści Umowy Gwarancji wskazano, iż „Państwa żądanie zapłaty powinno zostać dostarczone do nas tj. do (...) Bank (...) S.A. na adres: (...)-(...) W., al. (...), najpóźniej ostatniego dnia terminu

ważności gwarancji”. Należy przy tym wskazać, iż aczkolwiek w umowie zawarto to postanowienie, to Bank nie zapewnił powodowi realnej możliwości dostarczenia do siedziby Banku wskazanego w Gwarancji żądania zapłaty. W dniach 18-19 kwietnia 2015 roku (sobota-niedziela) placówka Banku była bowiem nieczynna. Tym samym powód nie miał możliwości dostarczyć żądania dzień wcześniej. Należy także podnieść, iż umowa nie wskazywała w jakich dniach i w jakich godzinach pracuje ta konkretna Placówka Banku.

Dodać należy, iż Bank jako profesjonalny podmiot na rynku trudniący się w udzielaniem gwarancji bankowych, powinien zapewnić możliwość wykonania postanowień gwarancji w całym okresie jej obowiązywania, a umieszczając zapis o dostarczeniu żądania zapłaty „najpóźniej ostatniego dnia terminu ważności gwarancji” nie stworzył mechanizmu umożliwiającego dostarczenia żądania do siedziby Banku w terminie ważności gwarancji. W zapisach Gwarancji nie umieszczono dni wolnych od pracy danej placówki Banku. Tym samym nie zapewniono Beneficjentowi skorzystania z przysługującego mu uprawnienia. Należy przy tym wskazać, iż powód podjął wszystkie możliwe kroki zmierzające do dostarczenia żądania zapłaty jeszcze w dniu 17 kwietnia 2015 roku, jednak ze względów technicznych było to niemożliwe.

Tak więc treść czynności prawnej uprawniającej powoda do złożenia żądania zapłaty w ostatnim dniu terminu ważności gwarancji w sytuacji, gdy termin ten upływał w niedzielę jest sprzeczna z zasadami współzycia społecznego. Dlatego też powództwo w zakresie żądania zapłaty kwoty 200.000 zł podlegało uwzględnieniu.

Orzeczenie o odsetkach Sąd Okręgowy oparł o art. 481 § 1 k.c. Odsetki od zasądzonej kwoty wynikały z daty otrzymania przez pozwanego wezwania do zapłaty świadczenia z tytułu Gwarancji tj. 20 kwietnia 2015 roku, w którym to wezwaniu pozwany otrzymał termin 7 dni na spełnienie świadczenia, zatem od dnia 28 kwietnia 2015 roku pozostawał w zwłoce. Dalej idące żądanie w zakresie odsetek podlegało więc oddaleniu jako niezasadne.

O kosztach Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. oraz art. 113 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005 roku (Dz. U. Nr 167 z 2005 roku, poz. 1398 ze zm).

Apelację od tego wyroku wniósł pozwany, który zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 115 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że termin na złożenie przez Powoda żądania wypłaty gwarancji nr (...) \ (...) z dnia 23 czerwca 2014 r. udzielonej przez Pozwanego („Gwarancja” „Żądanie Zapłaty Gwarancji”) jest terminem do wykonania czynności, o którym mowa w tym przepisie, podczas gdy jest to termin ustania czynności prawnej, o którym mowa w art. 116 § 2 k.c. (którego to przepisu Sąd I instancji błędnie nie zastosował) co doprowadziło do błędnego uznania, że termin na złożenie Żądania Zapłaty Gwarancji upłynął w dzień następny, po dniu wolnym od pracy tj. następny dzień po dniu ważności Gwarancji;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 58 § 2 k.c., poprzez jego błędne zastosowanie i:

a. uznanie, że zgodnie z nieokreślonymi zasadami współzycia społecznego, do obowiązków Banku należało umieszczenie godzin otwarcia jego siedziby na dokumencie Gwarancji bankowej, podczas gdy: (i) obowiązek określenia godzin otwarcia banku na dokumencie gwarancji bankowej nie wynika, z treści czynności prawnej (Gwarancji), z przepisów powszechnie obowiązującego prawa, ani też z praktyki obrotu gospodarczego z udziałem banków; a ponadto (ii) strona powodowa nie wywodziła, aby nie były jej znane godziny otwarcia Banku;

b. uznanie, że zgodnie z nieokreślonymi zasadami współzycia społecznego, do obowiązków Banku należało zapewnienie Powodowi możliwości złożenia Żądania Zapłaty Gwarancji w każdym momencie obowiązywania Gwarancji, podczas gdy: (i) z treści czynności prawnej (Gwarancji), z przepisów powszechnie obowiązującego prawa, ani też z praktyki obrotu gospodarczego z udziałem banków nie wynika obowiązek zapewnienia możliwości złożenia żądania wypłaty gwarancji w każdym momencie, każdego dnia obowiązywania gwarancji; a ponadto (ii) strona powodowa nie wywodziła, aby w ostatnim dniu obowiązywania Gwarancji podejmowała jakikolwiek czynności w celu doręczenia Żądania Zapłaty Gwarancji;

c. uznanie treści czynności prawnej (Gwarancji) za sprzeczną z nieokreślonymi zasadami współżycia społecznego, a w konsekwencji nieważną w zakresie w jakim określa ona jako ostatni dzień jej obowiązywania dzień ustawowo wolny od pracy podczas gdy bezsporne jest, że intencją stron było udzielenie przez Pozwanego gwarancji terminowej obowiązującej w terminie związania konsorcjum ofertą, a stwierdzenie nieważności postanowienia o terminie obowiązywania Gwarancji prowadziłoby do niedopuszczalnego ukształtowania treści stosunku prawnego sprzecznego z: (i) prawem oraz (ii) intencją stron wyrażoną przy udzielaniu i przyjęciu Gwarancji, w tym w szczególności braku woli udzielenia gwarancji bezterminowej przez Pozwanego oraz braku woli uzyskania takiej gwarancji przez Powoda;

3. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie i (i) niewskazanie podstawy prawnej rozstrzygnięcia tj. brak dostatecznie jasnego określenia w świetle przesłanek jakiego przepisu prawa materialnego była rozpoznawana rzekoma sprzeczność Gwarancji z nieokreślonymi zasadami współżycia społecznego, (ii) niewskazanie skutków, jakie zdaniem Sądu I instancji miałyby wynikać z ww. sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, wskutek czego nie sposób jednoznacznie zrozumieć podstawy rozstrzygnięcia Sądu I instancji, (iii) niewskazanie z jakimi zasadami współżycia społecznego treść Gwarancji była w ocenie Sądu I instancji sprzeczna i dlaczego;

4. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 233 § 1 k.c. poprzez błędne uznanie, że ze stanu faktycznego sprawy wynika, że Powód rzekomo odmiennie od Pozwanego rozumiał skutki czynności prawnej (Gwarancji), tj. uważał że termin ważności Gwarancji upływa dnia następnego po dniu wolnym pracy, podczas gdy z zeznań świadków A. P. oraz A. G. wynika, że Powód czynił wszelkie możliwe starania, które rozpoczęły się z samego rana w dniu 17 kwietnia 2015 r. i które angażowały wiele osób, aby w tym dniu doręczyć Pozwanemu Żądanie Zapłaty Gwarancji, co prowadzi do wniosku, że Powód traktował ten dzień, jako ostatni dzień, w którym mógłby skutecznie złożyć Pozwanemu Żądanie Zapłaty Gwarancji, wskutek czego błędnie Sąd I instancji błędnie uznał, że strony odmiennie rozumiały skutki, w tym w szczególności termin obowiązywania Gwarancji.

Zgłaszając powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powód wniósł o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa- (...) kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja była uzasadniona, aczkolwiek nie wszystkie podniesione w niej zarzuty okazały się uzasadnione.

Podkreślenia wymaga, że art. 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd odwoławczy obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd odwoławczy powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia, określając je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego (np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2015r., V CSK 677/14, nie publik.). Jednocześnie w świetle uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r. sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego, w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania (III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55).

W pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzutów naruszenia prawa procesowego, bowiem jedynie w przypadku uznania, że postępowanie dowodowe nie było dotknięte wadami, można przyjąć, że prawidłowo został ustalony stan faktyczny w sprawie. Ponieważ zaś prawna kwalifikacja stanu faktycznego jest pochodną ustaleń , o prawidłowym zastosowaniu bądź niezastosowaniu prawa materialnego można mówić dopiero wówczas, gdy ustalenia stanowiące

podstawę wydania zaskarżonego wyroku pozwalają na ocenę tej kwestii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2002r. IV CKN 1532/00. Lex nr 78323).

Uzasadniony był zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w tym sensie, że rzeczywiście Sąd Okręgowy nie uwzględnił zeznań świadków A. P. i A. G., z których jasno wynika, że powód podjął działania, aby dnia 17 kwietnia 2015 r. dostarczyć do pozwanego żądanie zapłaty. Jednak zwrócić należy uwagę, że na podstawie oceny dowodów sąd orzekający czyni ustalenia faktyczne, natomiast w tej sprawie wśród ustaleń faktycznych nie znalazły się okoliczności związane z próbą dostarczenia żądania zapłaty przez powoda (kwestia dojazdu do siedziby pozwanego itd.), a jedynie ustalenie, że ze względu na brak możliwości bezpośredniego żądania zapłaty dnia 17 kwietnia 2015 r., żądanie złożono tego dnia u operatora pocztowego, a w poniedziałek (20 kwietnia) u pozwanego za pośrednictwem banku. Próba zakwestionowania pominięcia istotnych, zdaniem skarżącego, ustaleń faktycznych winna opierać się o zarzut naruszenia innych przepisów. Jednocześnie wskazanie przez Sąd Okręgowy, że obie strony odmiennie rozumiały określenie ważności terminu gwarancji dotyczy raczej stanowiska prezentowanego w procesie niż oceny dowodów, również w kontekście złożenia przez powoda żądania zapłaty u operatora pocztowego i następnego dnia po 19 kwietnia 2015 r. u pozwanego za pośrednictwem banku.

Charakter terminu określonego w gwarancji nie wynika jednak z okoliczności faktycznych sprawy, jest elementem oceny prawnej, zatem zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. pozostają bez znaczenia jako dotyczące oceny prawnej a nie ustaleń faktycznych.

Chybiony był zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., bowiem obraza tego przepisu może stanowić usprawiedliwioną podstawę apelacji wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera wszystkich koniecznych elementów, bądź zawiera kardynalne braki, które uniemożliwiają kontrolę instancyjną (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 listopada 1998 roku, III CKN 792/98, OSNC 1999, Nr 4, poz. 83). Kwestionowanie ustaleń faktycznych, oceny dowodów, pominięcia pewnych dowodów czy okoliczności nie może opierać się na zarzucie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Czym innym jest techniczna strona uzasadnienia, której dotyczy art. 328 § 2 k.p.c., a czym innym jest jego merytoryczna zawartość, choćby nawet błędna. Wobec tego wytknięcie wadliwego sporządzenia uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie stanowi płaszczyzny do właściwej krytyki trafności przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku ustaleń faktycznych ani oceny prawnej (np. wyroki Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2017 r., II PK 294/15, Legalis, z 27 lipca 2016 r., V CSK 664/15. Legalis, Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 28 września 2016 r., Legalis). Wyrok Sądu Okręgowego zawiera wszelkie elementy określone w art. 328 § 2 k.p.c., które pozwoliły sądowi odwoławczemu na prześledzenie toku wyводу, zaś braki we wskazaniu konkretnych zasad współżycia społecznego, jakie miałyby naruszać działanie pozwanego, winny być ocenione w ramach kontroli trafności rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny uznaje ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy za trafne i przyjmuje je za własne, więc nie zachodzi konieczność ponownego ich przytaczania w tym miejscu.

Pomimo zasadniczo trafnych ustaleń faktycznych, Sąd Okręgowy dokonał wadliwej oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego. Apelacja skutecznie zarzuca naruszenie prawa materialnego przez Sąd Okręgowy, szczególnie art. 115 k.c.

Sąd pierwszej instancji nieprawidłowo uznał, że do terminu określonego w gwarancji bankowej ma zastosowanie art. 115 k.c., bowiem termin wskazany w gwarancji bankowej jest terminem, z upływem którego zobowiązane banku wygasa, a nie terminem na wykonanie czynności przez beneficjenta, na co trafnie wskazuje skarżący. W tej dacie zatem ustają skutki czynności prawnej, przede wszystkim termin końcowy, w którym gwarancja bankowa traci ważność jest terminem, z upływem którego wygasa odpowiedzialność gwaranta-banku za zapłatę kwoty wadium. Termin końcowy gwarancji to termin, o którym mowa w art. 116 § 2 k.c., bowiem ustają w tym terminie skutki czynności prawnej dokonanej przez gwaranta, polegającej na udzieleniu gwarancji zapłaty wadium. Nie ma przy tym żadnego znaczenia, że termin określony w gwarancji upływa w dzień ustawowo wolny od pracy. Można dostrzec w tym zakresie pewne podobieństwo do umowy ubezpieczenia czy umowy najmu zawartej na czas określony. Gdy termin ich obowiązywania upływa w dzień ustawowo wolny od pracy- to umowa najmu wygasa, podobnie jak ochrona ubezpieczeniowa -tego właśnie dnia. Również taki charakter ma termin przedawnienia. T. P. (w „Przedawnienie w polskim prawie cywilnym”,

LexisNexis 2012 r.) wskazuje, że do terminów przedawnienia nie stosuje się mechanizmu z art. 115 k.c., gdyż nie są to terminy do wykonania czynności, roszczenie może przedawnić się w niedzielę lub święta. Przeciwny pogląd polega na nieporozumieniu i jest reminiscencją postrzegania terminu przedawnienia jako terminu do podjęcia określonych działań.

Wydaje się, że w niniejszej sprawie Sąd Okręgowy wyszedł z błędnego założenia, że termin określony w gwarancji bankowej jest terminem do podjęcia określonych w niej działań (zgłoszenia żądania zapłaty) przez beneficjenta.

Sąd Apelacyjny odmiennie oceniając charakter terminu końcowego określonego na 19 kwietnia 2015 r., uznaje, że złożone u pozwanego dnia 20 kwietnia 2015 r. przez powoda za pośrednictwem banku żądanie zapłaty było nieskuteczne, jako złożone po upływie terminu odpowiedzialności pozwanego. Dnia 19 kwietnia 2015 r. wygasła odpowiedzialność banku, bowiem termin określony w gwarancji bankowej jest terminem określonym w art. 116 § 2 k.c.

Kwestią do rozważenia pozostaje zatem ocena, czy składając żądanie zapłaty u operatora pocztowego dnia 17 kwietnia 2015 r. , powód złożył je skutecznie. W ocenie Sądu Apelacyjnego tak złożone żądanie zapłaty nie wywołało skutku, który pozwałaby przyjąć, że powód spełnił opisane w gwarancji bankowej warunki do wypłaty wadium.

Dla wypłaty sumy gwarancyjnej- zgodnie z treścią umowy konieczne było złożenie żądania zapłaty przekazane za pośrednictwem banku, który potwierdzi, że podpisy złożone na żądaniu należą do osób uprawnionych i powinno zostać dostarczone do wskazanej siedziby banku. Nie ulega więc wątpliwości, że umowa wskazywała, w jaki sposób winno być złożone oświadczenie woli powoda zawierające żądanie zapłaty sumy określonej w gwarancji. Nie zostało w niej przewidziane przesłanie żądania za pośrednictwem operatora pocztowego czy w inny podobny sposób. Gdy strony przewidziały doręczenie oświadczeń wyłącznie w wybrany sposób- zastrzeżenie to ma charakter wiążący, a dokonane inaczej nie wywołuje skutków prawnych (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2012 r., I CSK 350/12, Lex nr 1294220). Należy podkreślić, że w treści umowy gwarancji mogą znaleźć się szczegółowe postanowienia dotyczące także treści i sposobu zgłoszenia gwarantowi żądania jako niezbędne wymaganie powstania skutecznego roszczenia o wypłatę sumy gwarancyjnej (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2013 r., II CSK 670/12, OSNC 2014/5/53). Dopiero ich spełnienie przez beneficjenta powoduje uruchomienie bezwarunkowego obowiązku świadczenia ze strony banku. W okolicznościach tej sprawy były to właśnie konieczność złożenia oświadczenia za pośrednictwem banku beneficjenta z obowiązkiem poświadczenie podpisów oraz złożenia tego żądania w konkretnej siedzibie banku.

Niezależnie od tego podkreślić należy, że w świetle art. 61 k.c. oświadczenie woli wywiera skutek w momencie, kiedy jego adresat mógł realnie (faktycznie) zapoznać się z jego treścią. Dla przyjęcia, że oświadczenie woli zostało złożone innej osobie istotna jest chwila dojścia treści tego oświadczenia do wiadomości adresata (np. wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2017 r., II CSK 209/16, Lex nr 2254787). W tej sprawie nadanie na pocztie przesyłki nie może być utożsamiane ze skutecznym złożeniem żądania zapłaty przed upływem terminu gwarancji, gdyż pozwany nie miał realnej możliwości zapoznania się z treścią żądania przed wygaśnięciem jego odpowiedzialności.

Z tych przyczyn w ocenie Sądu Apelacyjnego żądanie zapłaty sumy gwarancyjnej nie zostało skutecznie złożone pozwanemu w okresie obowiązywania gwarancji, zatem pozwany miał prawo odmówić wypłaty świadczenia. Roszczenie powoda nie było więc uzasadnione, a apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie w całości.

Wobec powyższego nie było konieczności szczegółowego odnoszenia się do zarzutów naruszenia art. 58 § 2 k.c., tym niemniej rację ma skarżący, że w sytuacji, w której sąd orzekający wskazuje na sprzeczność czynności prawnej z zasadami współżycia społecznego ma obowiązek wskazania, jaką konkretnie zasadę współżycia społecznego ma na względzie. Sąd Okręgowy nie określił, jaką zasadę, narusza jego zdaniem, ustalenie w umowie terminu upływu gwarancji w dzień ustawowo wolny od pracy. Nadto stosowanie art. 58 § 2 k.c. wymaga szczególnej ostrożności – za oceną czynności prawnej jako sprzecznej z zasadami współżycia społecznego winny przemawiać wyjątkowe okoliczności. Co więcej należało mieć także na uwadze, że obie strony w tej sprawie to podmioty profesjonalne, a

więc ostrożność przy uznawaniu czynności prawnej za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego- zresztą bliżej nie sprecyzowanymi- winna być tym bardziej zachowana.

Nie było także, co trafnie podnosi skarżący, odmiennego rozumienia charakteru terminu określonego w gwarancji przez powoda i pozwanego, o czym przesądza ta okoliczność, że powód usiłował dostarczyć żądanie zapłaty do pozwanego przed dniem 19 kwietnia 2015 r. , pominiawszy nawet zeznania świadków o pilnym wyjeździe do W., świadczy o tym złożenie żądania u operatora pocztowego (co było niesporne między stronami). Jak to już podniesiono stanowisko powoda było raczej strategią procesową. Niezasadnie zatem w tych okolicznościach Sąd pierwszej instancji dokonywał wykładni oświadczeń woli stron, czym naruszył art. 65 § 1 k.c.

Z tych wszystkich względów apelacja pozwanego podlegała uwzględnieniu, zaś zaskarżony wyrok zmianie na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

Dagmara Olczak-Dąbrowska Beata Byszewska Roman Dziczek